

Eetu Suoranta

PORIN LASTENKULTTUURIKESKUKSEN
VUOSIKERTOMUKSEN TAITTO JA GRAAFINEN
SUUNNITTELU

Viestinnän koulutusohjelma
2012

PORIN LASTENKULTTUURIKESKUKSEN VUOSIKERTOMUKSEN TAITTAMINEN JA GRAAFINEN SUUNNITTELU

Suoranta, Eetu
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma
Kesäkuu 2012
Ohjaaja: Nurmi-Rantanen, Kirsi
Sivumäärä: 21
Liitteitä: 3

Asiasanat: Graafinen suunnittelu, taitto

Opinnäytetyön aiheena oli taittaa Porin lastenkulttuurikeskukselle vuoden 2011 vuosikertomus. Alussa esittelen asiakkaani Porin lastenkulttuurikeskuksen ja tavoitteet tämän vuoden vuosikertomukselle. Käyn myös läpi muutokset, jotka tein edelliseen vuosikertomukseen rinnastettuna.

Tämän jälkeen selvitän mistä taitto koostuu ja kuinka sen eri elementit koostuvat kokonaisuudeksi. Käsittelen typografian, kuvituksen ja taittopohjan. Lisäksi selvitän taitossa esiintyviä värivalintoja. Päänäkökulmaksi valitsin luettavuuden.

LAYOUT AND THE VISUAL DESIGN OF PORI CENTRE FOR CHILDREN'S CULTURE ANNUAL REPORT

Suoranta, Eetu

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in communication

June 2012

Supervisor: Nurmi-Rantanen, Kirsi

Number of pages: 21

Appendices: 3

Keywords: Graphic design, layout

The purpose of this thesis was to design layout for Pori Center for Children's Culture annual report. In the beginning I introduce my client and its goals for this year's annual report. I also go through the changes which were made comparing to last year's annual report.

After this I clarify how the layout is formed and how different elements form into a wholeness. I process typography, pictures and layout template. I also clarify why I made certain color choices. My main point of view will be readability.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	PORIN LASTENKULTTUURIKESKUS - SATAKUNNAN LASTENKULTTUURIVERKOSTO	6
2.1	Asiakkaan tavoitteet vuosikertomukselle	6
2.2	Muutoksia edelliseen vuosikertomukseen verrattuna	7
3	TYPOGRAFIA.....	8
3.1	Typografiset valinnat otsikoissa	8
3.2	Leipätekstin typografia	12
3.3	Muut typografiset elementit.....	14
4	KUVITUS	14
4.1	Kuvituksen käyttö vuosikertomuksen taitossa.....	14
4.2	Kansikuvat	15
4.3	Muut kuvituselementit	16
4.4	Kuvien käsittely	16
5	TAITTOPOHJA	17
5.1	Taittopohjan elementit	17
5.2	Värien käyttö.....	18
6	LOPUKSI	19
	LÄHTEET	21
	LIITTEET	
	Liite 1 : Etukannen kuva	
	Liite 2 : Takakannen kuva	
	Liite 3 : Graafinen elementti Lukuja-osiosta	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni toiminnallinen osuus käsitti Porin lastenkulttuurikeskuksen vuoden 2011 vuosikertomuksen taiton ja visuaalisen suunnittelun. Taitoin myös edellisvuotisen vuosikertomuksen suorittaessani koulutukseeni liittyvää harjoittelujaksoa, joten otin yhteyttä Porin lastenkulttuurikeskuksen toiminnanjohtajaan Päivi Setälään ja kysyin olisiko mahdollista taittaa myös tämän vuoden vuosikertomus.

Päätimme ensimmäisessä tapaamisessa, että käyttäisimme samaa taittopohjaa, jonka olin tehnyt edellistä vuosikertomusta varten. Taiton aikana tein pohjaan kuitenkin tarvittavia muutoksia muun muassa edistämään luettavuutta ja selkeyttä, sekä luomaan tiiviyyttä tekstiin. Vertailukohteena toimi edellisvuoden vuosikertomus.

Esittelen raportissani aluksi lyhyesti asiakkaani ja sen mitä he halusivat tämänvuotiselta vuosikertomukselta. Käyn läpi taittopohjan eri elementit, muodot ja värit, sekä selvitän miksi päädyin juuri näihin ratkaisuihin. Lähteinä käytän aiheeseen liittyvää kirjallisuutta.

Kun kyseessä on lastenkulttuurikeskus, on kuvi en monipuolinen ja runsas käyttö tekstin tukena itsestään selvää. Selvitän mitä asioita tulee ottaa huomioon, kun kuva ja teksti yhdistyvät ja sen että onko kuvien sijainnilla merkitystä.

Typografia on merkittävin osa toimivaa taittopohjaa. Perustelen miksi päädyin siinä esiintyviin typografisiin valintoihin.

2 PORIN LASTENKULTTUURIKESKUS - SATAKUNNAN LASTENKULTTUURIVERKOSTO

Porin lastenkulttuurikeskus - Satakunnankunnan lastenkulttuuriverkoston tavoitteena on lasten kulttuuristen oikeuksien tukeminen, sekä kulttuuripääoman tuottaminen ja välittäminen. Keskukseen toiminnassa otetaan huomioon monikulttuurisuus sekä vuorovaikutus niin valtakunnallisesti kuin kansainvälisestikin. Porin lastenkulttuurikeskus kuuluu kymmenen muun keskuksen kanssa valtakunnalliseen Taikalamppuverkostoon. (Porin lastenkulttuurikeskuksen www-sivut 2012)

Porin lastenkulttuurikeskus - Satakunnan lastenkulttuuriverkoston toimiston on sijoitettu Porin taidemuseon yhteyteen, joka myös vastaa keskuksen taloushallinnosta. Keskukseen toiminnanjohtajana toimii Päivi Setälä. (Porin lastenkulttuurikeskuksen www-sivut 2012)

2.1 Asiakkaan tavoitteet vuosikertomukselle

Vuosikertomus on laaja ja selkeä raportti kohteensa edellisvuoden tapahtumista ja toiminnasta. Porin lastenkulttuurikeskuksen tämänvuotisen vuosikertomuksen tavoitteena oli pitää muoto taitollisesti samanlaisena. Myös fyysiset ulottuvuudet haluttiin säilyttää. Tavoitteena oli myös aukeamien hahmotettavuus yhdellä silmäyksellä.

Vuoden 2011 Vähäx Valottaa -lasten ja nuorten valokuvafestivaali oli merkittävä Porin lastenkulttuurikeskus - Satakunnan lastenkulttuuriverkoston kannalta. Joten luonnollisesti tätä tapahtumaa pyrittiin korostamaan vuosikertomuksessa. Koska festivaali piti sisällään monia eri näyttelyitä, haluttiin tekstin tueksi monipuolista kuvitusta itse näyttelyistä. Myös vuosikertomuksen etu- ja takakannen kuvat ovat Vähäx Valottaa valokuvafestivaalien näyttelyistä. Etukannen kuvasta haluttiin myös "rävättävä" ja erilainen.

Päätavoitteena taitossa ja sommittelussa pidin luettavuuden parantamista, jonka olen myös valinnut tämän raportin näkökulmaksi.

2.2 Muutoksia edelliseen vuosikertomukseen verrattuna

Näkyvin muutos tapahtui leipätekstin typografiassa. Vuoden 2010 vuosikertomuksessa leipätekstin pistekoko oli kahta arvoa pienempi ja riviväli oli väljempi. Varsinkin jälkimmäinen ominaisuus vaikutti teksti luettavuuteen epäsuotuisalla tavalla.

Vuoden 2011 vuosikertomuksen leipätekstin riviväliä pienennettiin huomattavasti, näin ollen teksti tiivistyi, mikä vaikutti luettavuuden selkeyteen, sekä sivujen lukumäärään joka haluttiin pitää niin pienenä kuin vain mahdollista. Tulimme kuitenkin lopputulokseen, että leipätekstin pistekoon olisi kuitenkin voinut pitää samana kuin edellisessäkin vuosikertomuksessa.

TAIKALAMPPU-VERKOSTON NÄYTTELYT VÄHÄX VALOTTA -FESTIVAALILLA

Päyhteistyökumppani Vähäx valottaa -lasten ja nuorten valokuvafestivaalilla oli Taikalamppu-lastenkulttuuriverkosto. Verkoston kaikki 10 muuta keskusta toteuttivat näyttelyn osaksi Vähäx valottaa -festivaalia. Keskukset panostivat yhteistyöhön eri tavoin: osassa työpaja toteu-

uusi

VALOKUVAKOULU JA NOISE-VALOKUVAUS- TOIMINTA NUORILLE

Nuorille suunnattu valokuvatoiminta on merkityksellistä, sillä kuvallisuus on voimakkaasti läsnä nuorten elämässä visuaalisen mediaympäristön kautta. Valokuvaaminen edistää visuaalisen lukutaidon oppimista ja henkilökohtaisen ilmaisun kehittämistä. Valokuvaamalla lapsi tai nuo-

vanha

Kuva 1. Kuvassa leipätekstin vertailua.

Eri otsikkotasojen fonttien koko oli vuoden 2010 vuosikertomuksessa liiankin massiivinen, mikä lisäsi sivujen lukumäärää aivan turhaan, joten fontin pistekokoa muutettiin pienemmäksi.

Vuoden 2010 vuosikertomuksessa oli viisi värikoodattua otsikkotasoa. Tasot oli järjestetty hierarkkisesti. Näitä olivat koko kappaleen pääotsikko, sekä leipätekstin yhteyteen sijoitetut alaotsikot. Otsikon väri määritteli sen arvon. Näin suuri otsikkotasojen määrä katsottiin haittaavan tavoitteena olevan luettavuuden selkeyttämistä ja parantamista, joten yksi otsikkotaso poistettiin kokonaan. Kyseessä oli vihreäksi värjätty otsikko, eli alaotsikon otsikon alaotsikko.

Kuvien yhteydessä esitettävät kuvaajien nimet veivät edellisessä vuosikertomuksessa liikaa huomiota itse kuvasta, joten kirjasintyyppin pistekokoa pienennettiin ja teksti sijoitettiin kuvan päältä kuvan reunalle ja käännettiin pystysuuntaan.

Taittopohjan elementeistä alapalkkia ja sivunumeroa skaalattiin pienemmäksi ja niitä siirrettiin alemmas. Tämä mahdollisti sivujen lukumäärän vähenemistä, sillä palstoja pystyi nyt venyttämään enemmän alas. Myös yläpalkkia siirrettiin hieman ylemmäs samasta syystä.

Jälki-osio, joka käsittää pääsääntöisesti kaikista edellisvuoden tapahtumista, näytte-lyistä ja työpajoista, oli vuoden 2010 vuosikertomuksessa riviväliltään ja sanojen välistyksiltään hyvin väljä, mikä teki siitä vaikeasti luettavan. Tein Jälki-osiesta erillisen PDF-tiedoston, jotta pystyin muokkaamaan sen käyttämään gridia vapaammin saaden näin rivivälin ja välistyksen haluamakseni vaivattomammin.

3 TYPOGRAFIA

Yhtenä osana julkaisun visuaalista tunnistettavuutta on typografia. Typografian tehtävänä on mahdollistaa tekstin luettavuus ja yhtenäisen tyylin jatkuvuus. Se myös päättää julkaisun vaadittavat yksityiskohdat. Tärkein osa jonka typografia tuo julkaisulle on fontti eli kirjaintyyppi. Valmiiksi päätetty typografia helpottaa taittamista, koska siihen liittyviä yksityiskohtia ei tarvitse aina miettiä erikseen. (Huovila 2006, 85)

3.1 Typografiset valinnat otsikoissa

Taiton typografisista elementeistä visuaalisesti voimakkaimpia ovat otsikot. Otsikoiden tulisi olla viimeisteltyjä, selkeitä ja niiden kirjasintyyppin tulisi erota leipätekstistä. Tavutusta tulisi välttää. (Itkonen 2007, 96)

Osa otsikoista oli erittäin pitkiä ja sisälsivät yllättävän pitkiä yhdyssanoja. Yritin välttää tavuttamista niin paljon kuin mahdollista. Osasta selvisin pelkästään merkkejen välistystä vähäisellä ja huomiota herättämättömällä manipuloinnilla, mutta joissain jouduin käyttämään tavuviivaa.

Taittopohjassani oli neljää eri otsikkotasoa, joista yksi oli koko kappaleen pääotsikko ja loput kolme väliotsikkoja leipätekstin tukena. Edellisessä vuosikertomuksessa väliotsikkotasoa oli neljä, mikä teki tekstistä joiltain osin vaikeasti luettavaa. Kolme väliotsikkotasoa on maksimi. Jos tasoa lisää, otsikkohierarkia ei hahmotu lukijalle enää selkeästi ja luettavuus kärsii. Väliotsikot oli tasattu vasemmalle. (Itkonen 2007, 101)

Väliotsikkojen tulisi erota tyyliltään toisistaan riittävästi, jotta sekaannusta niiden välillä ei syntyisi. Tyyli ei kuitenkaan saa erota radikaalisti. Käytin yksinkertaista pistekoon vaihtelua, sekä otsikoiden värikoodausta erottelemaan eri otsikkotasot toisistaan. Värikoodaus varsinkin oli visuaalisesti kannattava idea, sillä vuosikertomus itsessään on hyvin värikäs.

Vaikka suuraakkosten käyttämistä kehoitetaan välttämään otsikoissa, käytin niitä kahdessa ylimmässä väliotsikkotasossa, sekä pääotsikossa. Suuraakkosten käyttäminen vie jossain tapauksissa turhaa tilaa ja tekee tekstistä paikoin vaikeasti luettavaa. Väliotsikkojen tyyli pysyi lähes samana viime vuoden vuosikertomukseen nähden, enkä nähnyt asiakkaan kanssa syytä lähteä muuttamaan suuraakkosia pois, sillä niistä ei ollut mitään typografista haittaa tekstile. (Itkonen 2007, 96)

Väliotsikkohierarkian kahdessa ylimmässä tasossa käytin lihavoitua Helvetica Neue kirjasintyyppiä. Fontti on uusgroteski ja ulkonäöltään yksinkertainen. Helvetica Neuen x-korkeus on suuri, mikä tekee siitä samalla selkeän ja erottuvan. (Itkonen 2007, 51) Ylin taso oli pistekooltaan 15 ja sen värinä oli sininen (C: 100% M:0 Y:0 K:0). Toiseksi ylimmän tason fontin koko oli 13 ja värinä toimi oranssi (C:0 M:56% Y:87% K:0). Nämä kaksi väliotsikkotasoa olivat yleisimmät vuosikertomuksen taitossa.

Valitsin Helvetic Neue (Kuva 1) kirjasintyyppin, koska se erosi leipätekstistä ja pääotsikosta typografisen ulkomuotonsa vuoksi. Ajattelin, että jos kaikki taittopohjassa esiintyvät kirjasintyypit olisivat päätteellisiä, luettavuus saattaisi kärsiä. Pääotsikon ja leipätekstin kirjasintyyppinä toimivat geometriset egyptienneet, näin niiden väliin jäi selkeä ja yksinkertainen päätteetön fontti.

Kolmas väliotsikko taso oli kirjasintyyppiltään lihavoitu Rockwell. Pistekokona 13 ja värinä musta (C:0 M:0 Y:0 K:100%). Toisin sanoen tämä otsikkotasoa oli sama typografisesti kuin leipäteksti, mutta vain lihavoituna ja yhtä pistekokoa suurempana. Rockwell-kirjasintyyppistä kerron lisää myöhemmässä osiossa.

**ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZÀ
ÅÉÎabcdefghijklmn
opqrstuvwxyzàåéî&
1234567890(\$£.,!?)**

Kuva 2. Helvetica Neue lihavoituna. (fonts.com)

Eri kappaleiden pääotsikko oli kaikista näkyvin osa. Se oli sijoitettu omaan laatikkonsa. Korostin pääotsikkoa visuaalisesti tekemällä siitä negatiivitekstin, joka on valkoista tekstiä tummalla taustalla. Negatiivitekstin haittapuolena on se, että hienopiirteiset hiusviivat ja pääteviivat sekoittuvat helposti painoprosessin aikana tummaan taustaan, kun ympäröivä painoväri leviää. (Itkonen 2007, 111).

Itselläni tätä ongelmaa ei ollut, sillä käyttämäni Aachen-Bold (Kuva 2) kirjasintyyppi oli typografisesti erittäin voimakas. Edellä mainittu kirjasintyyppi on tyyliltään egyptienne, joka on hyvin geometrinen ja "laattamainen" päätteellinen kirjasintyyppi. (Itkonen 2007, 45). Pistekooksi valitsin 17. Näin ollen kaikkien eri otsikoiden koko vaihteli kahden pistekoon välein.

Valitsin Aachen-Boldin otsikoiden kirjasintyypiksi, sillä se sopi geometrisen ulkomuotonsa puolesta hyvin samankaltaisten taittopohjaelementtien kanssa.

**ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÀÁÊË
Üäabcdefghijklmnopqrstuvwxyzàáéíõöü&
1234567890(\$£.,!?)**

38

Kuva 3. Aachen-Bold kirjasintyyppi. (fonts.com)

Ei ole suositeltavaa, että väliotsikon ylä- ja alapuolelle jätetään yksi rivi tyhjää. Ongelma syntyy varsinkin, jos väliotsikon pistekoko on suurempi kuin leipätekstin jolloin otsikko vie isomman tilan yläriviltä luoden illuusion, jossa väliotsikko on lähempänä yläpuolella olevaa kappaletta. (Itkonen 2007, 102)

Jätin väliotsikoille yhden tyhjän rivin yläpuolelle, mutta laitoin sen kiinni kappaleeseen johon väliotsikko viittaa. Tämä ratkaisu loi tiiviyttä tekstiin ja loi selkeän eron edelliseen kappaleeseen. Tilanteissa joissa kaksi ylintä väliotsikkotasoa oli tekstissä peräkkäin ylimmän ja alimman välissä oli yksi riviväliä, mutta alin otsikkotaso oli kiinni tekstissä.

Kuva 4. Kuvassa eri otsikkotasot.

3.2 Leipätekstin typografia

Vuosikertomus on monisivuinen ja pitkiä tekstejä sisältävä julkaisu. Onkin siis tärkeää, että leipätekstin kirjasintyyppi on hyvin selkeälukuinen. Yleisen käytännön mukaan leipätekstin fontin tulisi olla päätteellinen (Itkonen 2007, 71).

Useimmiten leipätekstissä suositaan antiikvaa, joka omaa enemmän kontrastia, sekä loivemman päätteiden liitoksen tehden näin siitä erottuvampaa ja silmälle helpommin seurattavampaa (Itkonen 2007, 31, 71).

En valinnut leipätekstin kirjasintyypiksi antiikvaa, vaan valitsin Rockwellin (Kuva 4), joka on typografisilta piirteiltään geometrinen groteski, johon on lisätty egyptienneen kuuluvat päätteet. Rockwell omaa paksut päätteet joiden liitos on suorakulmainen. Tästä syystä kirjasin luokitellaankin yksinkertaisesti egyptienneeksi. (Itkonen 2007, 45-46, 71)

Geometristä groteskia ei suositella leipätekstin fontiksi, koska sen typografinen ulkomuoto on ni mensäkin puolesta geometrinen ja samoja muotoja sisältävä. Tämän vuoksi merkkien välinen kontrasti on vähäinen, mikä saattaa tehdä tekstistä hankalasti seurattavaa. (Itkonen 2007, 71)

Tästä huolimatta Rockwell-kirjasintyyppi toimi taittopohjassa minun ja asiakkaan mielestä hyvin, eikä se vaikuttanut luettavuuteen negatiivisesti. Lisäksi se sopi ulkomuodoltaan taittopohjan yksinkertaiseen ja geometriseen ulkoasuun erinomaisesti. En myöskään halunnut käyttää tylsää ylikäytettyä kirjasintyyppiä, sillä se ei olisi sopinut vuosikertomuksen tyyliin.

Leipätekstin pistekooksi suositellaan 9–12 pistettä. Pienemmät koot vaikeuttavat luettavuutta ja suuremmat koot on taas varattu otsikkokäyttöön. Päädyin käyttämään leipätekstin pistekokona 12 pistettä, jolloin teksti oli edelleen hyvin luettavaa. Riviväli auttaa lukijaa pysymään oikealla rivillä. Rivivälin tarve kasvaa mitä enemmän rivillä on merkkejä. Lyhyissäkin 35-40 merkin riveissä tulisi olla 1 piste enemmän riviväliä suhteessa kirjainkokoan. (Itkonen 2007, 83,85)

Päädyin lopulta 14 pisteen riviväliin, eli 2 pistettä suurempaan kuin leipätekstin kirjainkoko. Aluksi riviväli oli paljon suurempi edellisen vuosikertomuksen jäljiltä, mutta tekstin tiivistyksen vuoksi sitä piennettiin. Leipäteksti oli tasattu tasapalstaiseksi.

On tärkeää luettavuuden kannalta, että leipätekstin rivit ovat tasaiset, eivätkä sana- ja merkkivälit ilmenny liian suurina tai pieninä. Nämä ongelmat esiintyvät tasapalstaisuuden kanssa, koska siinä merkki- ja sanavälit määräytyvät taitto-ohjelman ominaisuuksista löytää luontuva tavutuskohda rivin päähän. Tähän vaikuttaa myös palstan leveys, sillä kapealle riville mahtuu vähemmän mahdollisia rivinvaihtokohtia. (Itkonen 2007, 88)

Taittoprosessin loppuvaiheessa huomasimme asiakkaani kanssa, että teksti sisälsi huomattavan paljon edellä mainittuja ylisuuria sana- ja kirjainvälejä. Aloitin asian korjaamisen säätämällä leipätekstin tyyliasetuksia tasauksen kohdalta. Ensimmäisenä muutin sanavälien haarukkaa alentamalla minimiarvoa noin viidesosan halutusta ja lisäämällä kolmasosan lisää maksimiarvoon. Tämä ei ihan riittänyt eliminoimaan kaikkia sana- ja kirjainväliongelmia. Lopuksi säädin merkkiskaalausta hyvin hillitysti alaspäin ja huomasin ongelman korjaantuneen täysin.

**ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZÀ
ÅÉÎabcdefghijklmn
opqrstuvwxyzàåéî
&1234567890(\$£.,!?)**

Kuva 5. Rockwell-kirjasintyyppi. (fonts.com)

3.3 Muut typografiset elementit

Leipätekstin ja otsikkotasojen lisäksi taitosta löytyi muitakin tekstielementtejä. Näistä yleisin oli kuvaajien ilmoittaminen tekstikentällä. Viime vuosikertomuksessa kuvaajien nimet kuvan yhteydessä veivät liikaa huomiota itse kuvaajasta, joten asiakas halusi, että kuvaajat ilmoitettaisiin uudella tavalla.

Käytin kuvaajien tekstielementissä Rockwell-kirjaisintyyppiä jonka pistekoko oli 8 pistettä. Teksti oli sijoitettu pystysuoraan kuvan oikeaan reunaan ulkopuolelle. Näin teksti ei iskenyt silmään häiritsevästi, mutta oli silti luettavissa.

Erilaiset listat olivat tärkeässä roolissa vuosikertomuksen taitossa. Käytin myös listoissa Rockwell-kirjaisintyyppiä. Pistekooksi valitsin 10 pistettä. Jos listassa haluttiin tähdentää jotakin, lihavoin tai kursivoin sen kohdan. Listojen eri kohtien piti erottua toisistaan. Ratkaisin tämän sijoittamalla vihreän (C:50 M:8 Y:100: K:0) ympyrän tekstin alkuun, aina kun uusi asia alkoi.

4 KUVITUS

Kun viestin haluaa välittää tehokkaasti, on hyvä käyttää tekstiä sekä kuvaa. Kuva selittää tekstiä ja päinvastoin. Sillä voi myös jakaa taiton osia erilleen, ja selkeyttää näin luettavuutta ja auttaa kokonaisilmeen jäsentämistä. Kuvalla voi myös niin sanotusti pysäyttää lukijan ja kiinnittää tämän huomion itse aiheeseen. (Loiri, P, & Juholin, E 1998, 53)

4.1 Kuvituksen käyttö vuosikertomuksen taitossa

Kuva on yleensä aihetta täydentävä tai tähdentävä, jolloin kuva tehostaa tekstiä. Kuva ei saisi olla pelkkää palstantäytettä, vaan siitä tulisi aina välittyä jokin tekstiin liittyvä viesti. (Loiri, P, & Juholin, E 1998, 53-54)

Sain suurimman osan tarvittavasta kuvamateriaalista asiakkaaltani. Kuvat sisälsivät pääasiassa erilaisia näyttelyitä, teoksia, työpajoja, sekä tapahtumia, jotka liittyivät Porin lastenkulttuurikeskuksen toimintaan.

Eniten kuvitusta asiakas halusi Vähäx Valottaa -lasten ja nuorten valokuvafestivaalia käsittelevään kappaleeseen. Kuvat esittelivät näyttelyitä ja teoksia, sekä paikkoja joihin niitä oli sijoitettu. Kuva esiintyi aina tekstin ohessa, jolloin lukijan on helppo yhdistää teksti ja sitä visualisoiva kuva.

Osan kuvista tuotin itse. Asiakas halusi, että vuosikertomuksen kuvituksessa esiintyisi pieni määrä lehtileikkeitä edellisvuoden ajalta. Leikkeet olisi voinut siirtää tietokoneelle skannerilla, mutta silloin lehti kadotti mielestäni "lehtimäisyytensä". Joten otin lehtileikkeistä valokuvat ja syväsin niistä taustan pois Adobe Photoshopilla. Näin lehdet säilyttivät, niille ominaisen luonnollisen muodon ja pinnan ja ne näyttivät lehdiltä eivätkä vain skannatuilta kuvilta. Tämä ratkaisu oli myös asiakkaan mieleen.

Sommittelin kuvat taittoon siten, että niistä syntyi tasapainoinen ja selkeä kokonaisuus. Tällöin tulee ottaa huomioon muut sommitteluun vaikuttavat tekijät, kuten otsikot, värit, kuvatestit ja leipätekstit (Loiri, P, & Juholin, E 1998, 62). Kuvien sijoittelussa käytin apunani palstoja, ja suurin osa kuvista menee yksi yhteen leipätekstin kanssa palstojen mukaisesti. Tämä tehosti kuvien yhtenäisyyttä tekstin kanssa ja lisäsi luettavuutta.

4.2 Kansikuvat

Kansikuvaehdotuksia oli muutama erilainen. Näistä päädyimme käyttämään Vähäx valottaa -lasten ja nuorten valokuvafestivaalien Juhlat! -näyttelyn erästä teoskuvaa. Kuva on hyvin voimakas ja huomion kiinnittävä. Siksi halusinkin antaa kuvalla paljon tilaa ja käytin hyvin hillittyä typografiaa vuosikertomuksen nimessä. Yhtenä tehostamiskeinona voidaan myös käyttää kuvan rajaamista. Kansikuvan tapauksessa kuva oli jo valmiiksi rajattu niin, ettei lisärajaamista tarvittu (liite 1).

Takakannen kuvaksi valitsimme myös Vähäx valottaa -lasten ja nuorten valokuvafestivaalien teoskuvan. Tämä kuva oli Olet tässä -näyttelystä. Kuva sopii hyvin taittopohjan värimaailmaan ja se on luonteeltaan hyvin rauhallinen ja "unenomainen" etukannen räväkkään kuvaan verrattuna (liite 2).

Kaikki taitossa esiintyneet kuvituskuvat eivät olleet valokuvia. Asiakas halusi, että Lukuja vuodelta 2011 -osio ilmentyisi taitossa visuaalisesti mielenkiintoisemmin kuin pelkillä numeroilla ja kaavioilla. Löysinkin valokuvamateriaalin joukosta kuvan, jossa oli paljon tilaa erilaisille graafisille elementeille ja joka sopi värimaailmansa puolesta muuhun taittoon. Skannasin ruutupaperin palasen, jota käytin taustana eri luvuille. Tämän jälkeen tein Illustrator-ohjelmalla nuppineuloja, joilla kiinnitin ruutupaperin palaset taustana toimivaan valokuvaan.

4.3 Muut kuvituselementit

Kirjoitin papereille luvut American Typewriter-kirjasintyypillä, jolloin sain aikaan kirjoituskonemaisen efektin tekstiin. Lopuksi toteutin Illustrator-ohjelmalla erilaisia graafisia pylväitä, histogrammeja, sekä piiraita, joilla ei loppujen lopuksi ollut mitään funktiota. Lopputuloksesta tuli hyvin mieluisa asiakkaan mielestä (liite 3).

4.4 Kuvien käsittely

Suurin osa kuvituksesta jota käytin oli otettu dokumentointia varten, joten niitä ei ollut käsitelty digitaalisesti lainkaan. Kuvat olivat kuitenkin laadultaan hyviä ja tarkkoja, joten kuvankäsittely sijoittui lähinnä värikorjailuun. Värien määrittäminen sopiviksi oli erityisen tärkeää taittopohjan suhteen, sillä se sisälsi monia eri värejä. Värien määrittelyssä on huomioitava muut lähellä olevat värit ja sekä taustavärit. Eniten käytetty väri hallitsee ympäristöään ja vaikuttaa muihin pintoihin (Loiri, P, & Juholin, E 1998, 113). Erityisesti poistin kuvista keltaisuutta, sillä taittopohja korosti sitä väärällä tavalla.

Lopulta muokkasin kaikki kuvat käyttämään CMYK-prosessivärejä, sillä tietokoneen näytöllä toistuvia RGB-värejä ei käytetä painokelpoisessa materiaalissa. Toki In-design-ohjelma olisi tehnyt tämän automaattisesti konvertoinnin yhteydessä, mutta halusin itse määrittää CMYK-värit.

5 TAITTOPOHJA

Taittopohja jota käytin oli sama joka oli käytössä jo edellisessä vuosikertomuksessa. Suunnittelin pohjan suorittaessani harjoittelujaksoani Porin lastenkulttuurikeskuksessa. Päälähtökohdat taittopohjalleni oli kaksipalstaisuus ja värikkyys.

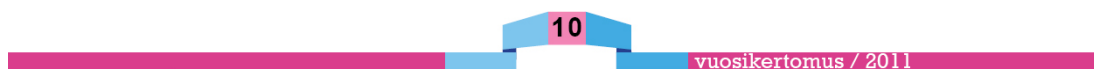
Perustaittotyylejä ovat staattinen ja dynaaminen. Staattisessa tyyliässä elementit toistuvat samankaltaisina sivulta toiselle, kun taas dynaamisessa rakenne ja painotukset muuttuvat tarpeen mukaan. (Loiri, P, & Juholin, E 1998, 74) Tyyli jota itse käytin oli staattinen, sillä se sopi tarkoitukseen parhaiten.

5.1 Taittopohjan elementit

Taittopohjan ulkoasua voisi kuvailla hyvin suoraksi ja geometriseksi. Jokainen sivu on rajattu ylä- ja alareunassa kulkevalla vaakasuoralla palkilla. Yläreunan palkki on aina yksivärinen. Alareunan palkki sisältää viittä eri väriä, jotka luovat kolmiulotteisen vaikutelman. Alareunan palkki myös sisältää myös sivunumeron. Uuden kappaleen pääotsikon sijoitin yläpalkkiin omaan laatikkoonsa. Näin yläpalkista muodostuu ikään kuin raide, jota lukija seuraa ja jonka varrelta aina välillä löytyy uusi kappale. Vuosikertomuksen taittopohjan elementeistä ei löydy pyöreitä muotoja. Tämä oli yksi tavoitteistani ja se vaikutti vahvasti myös leipätekstin kirjasintyyppin valintaan.

4. VÄHÄX VALOTTAA -LASTEN JA NUORTEN VALOKUVAFESTIVAALI

Kuva 6. Yläpalkki.

Kuva 7. Sivun alareunassa toistuva ja kappaleiden välein väriä vaihtava palkki

5.2 Värien käyttö

Luvussa 5.1 mainitut elementit pysyvät vakiona koko taiton ajan. Ajattelin kuitenkin, että ei olisi suotuisaa, jos mitään muutosta taittopohjan suhteen tapahtuisi. Päätin erotella jokaisen kappaleen erivärisillä elementeillä. Tämä myös edisti luettavuutta, sillä lukijan oli helpompi selata vuosikertomusta tiettyihin kohtiin ja olla paremmin selvillä mitä kappaletta olikaan lukemassa.

Väri on visuaalisista välineistä kaikista suhteellisin ja sitä harvoin tajutaan juuri sellaisena kuin se oikeasti on. Yksi väri voidaan tulkita monin eri tavoin. (Albers 1991, 15) Vaikka jokaisella kappaleella on omanlainen värimaailmansa, pidin väriyhdistelmien määrän kuitenkin hillittynä, sillä en halunnut taitosta tulevan ylivärikästä.

Valitsin taittopohjan värit suoraan 16-portaisesta väriympyrästä. Sen lähtökohtana on neljä pääväriä; keltainen, sininen, punainen ja tässä tapauksessa myös vihreä. Värien yhteensopivuutta voidaan verrata musiikilliseen harmoniaan. Disharmonia syntyy, kun kahden värin väriskaalat ovat liian kaukana toisistaan. (Loiri, P, & Juholin, E 1998, 110,114)

Jokaisella kappaleella on kaksi erilaista pääväriä eri sävyineen. Valitsin kappaleisiin lähellä toisiaan olevat värit, koska ne olivat keskenään tasapainossa. Ensimmäinen väripari käsitti värit oranssi (C:0 M:35% Y:85% K:0) ja kellanvihreä (C:50% M:25% Y:100% K:0). Oranssi on värinä lähestyvä ja huomiota herättävä. Se myös koetaan virkistävänä. Sen liika käyttö kuitenkin kääntää nämä vaikutukset käänteisiksi (Wet-

zer 2004, 92). Tämän vuoksi oranssia väriä ei esiinny taiton hallitsevana värinä useasti, sillä koin sen liika käytön myös itsekin hyvin tukahduttavaksi. Väriparin toinen väri vihreä koetaan myös virkistäväksi ja rauhoittavaksi väriksi. Täten se rauhoittaa hieman oranssi luomaa loistavuutta. (Wetzer 2004, 92-93)

Toinen taitossa esiintynyt väripari käsitti kirkkaan violetin (C:42% M:81% Y:0 K:0), sekä saman oranssin kuin ensimmäisessä väriparissa. Ajattelin tämän luovan tasapainoisuutta, sillä värimaailma ei eroa kappaleiden välillä radikaalisti, kun molemmista löytyy yhteinen tekijä eli oranssi. Violetti jota käytin on väriltään hyvin hillitty, joka viilentää ja tyyntyyttää (Wetzer 2004, 95).

Kolmas ja viimeinen väripari sisälsi sinisen (C:65% M:8% Y:0 K:0) ja violetin (C:0% M:88% Y:0 K:9%). Violetti oli jälleen kerran luomassa siltaa kahden eri väriparin välille. Sinisen ja violetin yhdistelmä luo silmiä lepuuttavan ja rauhallisen vaikutuksen (Wetzer 2004, 94). Jos olisin käyttänyt vain yhtä värityyliä koko taiton ajan, olisin varmastikin valinnut juuri tämän väriparin.

6 LOPUKSI

Tässä raportissa kävin läpi kaikki vuosikertomusta koskeneet taitolliset ratkaisut. Lisäksi selvitin miksi tietyt ratkaisut toimivat paremmin kuin toiset. Itse taittoprosessi eteni tämän vuoden vuosikertomuksen kanssa sujuvammin. Tähän auttoi valmis taittopohja, joka tuotti eniten ongelmia edellisen vuosikertomuksen kohdalla. Mutta nyt pohja oli valmiiksi hiottu, eikä siihen tarvinnut tehdä suuria muutoksia. Myös viimeksi aikaa vienyt Jälkiä-osio valmistui taitollisesti nopeasti, kun sen visuaalisesta ilmeestä oli tarkka visio. Pysyin aikataulussa ja vuosikertomus saatiin ulos painosta oikeaan aikaan.

Kävin myös läpi, kuinka taittopohjan eri elementit vaikuttavat keskenään kokonaisuuden muodostumiseen. Pyrin myös ottamaan päänäkökulmani luettavuuden esille taitollisissa ratkaisuissa.

Olen itse vuosikertomukseen kohtuullisen tyytyväinen. Sisäistin uusia hyödyllisiä asioita taittoprosessin aikana itse taittamisesta ja raportin kirjoittaminen oli myös kannattava oppimisen kannalta. Leipätekstin pistekoko oli yksi asia, joka jäi minua ja asiakasta harmittamaan. Se olisi saanut olla 1-2 pistettä pienempi.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Albers , J. 1991. Värien vuorovaikutus. Gladius/Länsi-Suomi Oy.

Huovila, T. 2006. ”Look”- Visuaalista viestisi. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Itkonen, M. 2007. Typografian käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Loiri, P, & Juholin, E 1998. HUOM! Visuaalisen viestinnän käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Wetzer, H. 2004. Värivaaka. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Internet

Porin lastenkulttuurikeskuksen www-sivut. Viitattu 11.4.2012.
<https://www.sakulaku.fi>

A close-up photograph of a young child's face, showing a pouting or 'fish face' expression. The child has light skin, blue eyes, and blonde hair. The background is a solid purple color.

**PORIN LASTENKULTTUURIKESKUS -
SATAKUNNAN LASTENKULTTUURIVERKOSTO**

2011 VUOSIKERTOMUS

